

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord / V

Lijst van gebruikte afkortingen / XI

HOOFDSTUK 1 Introductie / 1

- 1.1 Aanleiding voor het onderzoek / 1
- 1.2 De probleemstelling van het onderzoek / 3
- 1.3 Onderzoeksvraag / 7
- 1.4 Methode van onderzoek / 8
- 1.5 Disciplinaire inbedding / 11
- 1.6 Begrenzing van het onderzoek / 13
- 1.7 Opbouw / 15

HOOFDSTUK 2 De zekerheden op de arbeidsmarkt / 17

- 2.1 Inleiding / 17
- 2.2 Europees beleid / 18
  - 2.2.1 Flexicurity: de strekking / 18
  - 2.2.2 Flexicurity: de rechtvaardiging / 22
- 2.3 Nationaal beleid / 28
  - 2.3.1 Overheidsbeleid / 28
  - 2.3.2 Beleid van de sociale partners / 32
- 2.4 Afbakening van de begrippen / 33
  - 2.4.1 Baanzekerheid en werkzekerheid: what's in a name? / 33
  - 2.4.2 De elementen van baan- en werkzekerheid / 36
  - 2.4.3 Werkgelegenheid in cao's / 37
    - 2.4.3.1 Ondernemingsbeleid als uitgangspunt bij onderzoek / 41
  - 2.4.4 Elementen van werkzekerheid: inzetbaarheid en transities / 44
    - 2.4.4.1 Inzetbaarheid / 44
    - 2.4.4.2 Transities / 47
    - 2.4.4.3 Belemmeringen bij transities op de arbeidsmarkt / 48

- 2.5 Werkgelegenheid in de juridische context: werk als recht of werk als eigendom? / 52
- 2.5.1 Recht op arbeid als grondrecht / 53
- 2.5.1.1 De implicaties van het recht op arbeid voor werkgelegenheidsbeleid gericht op werkzekerheid / 56
- 2.5.1.2 Recht op arbeid in horizontale verhoudingen / 59
- 2.5.2 Baan of werk als eigendom van de werknemer / 62
- 2.6 De implicaties van de juridische kaders voor werkzekerheid / 67
- 2.7 Conclusie / 70

HOOFDSTUK 3 De wenselijkheid van het vergroten van werkzekerheid vanuit een arbeidsrechtelijk perspectief / 73

- 3.1 Inleiding / 73
- 3.2 De verenigbaarheid met het arbeidsrecht / 74
- 3.2.1 Economische versus sociale doelen / 74
- 3.2.2 Arbeidsrecht als beschermingsrecht / 82
- 3.2.3 Kan werkzekerheid baanzekerheid vervangen? / 86
- 3.3 De verenigbaarheid met het cao-recht / 87
- 3.3.1 Het juridische kader van de cao / 87
- 3.3.2 De bijzondere ordeningsfunctie van de cao / 91
- 3.3.3 Werkzekerheid en bescherming van werknemers in cao's / 94
- 3.3.4 Werkzekerheid en standaardsetting van arbeidsvoorwaarden / 97
- 3.3.5 De legitimiteit van de cao als 'veranderingsinstrument' / 99
- 3.4 Conclusies / 103

HOOFDSTUK 4 In hoeverre is het individuele arbeidsrecht gericht op baan- dan wel werkzekerheid? / 107

- 4.1 Inleiding / 107
- 4.2 Internationale normen voor het individuele ontslagrecht / 109
- 4.3 Het Nederlandse ontslagrecht en baanzekerheid / 110
- 4.3.1 De toetsingscriteria / 112
- 4.3.1.1 Toetsing van ontslagaanvragen door het UWV / 112
- 4.3.1.2 Rechterlijke toetsing achteraf: kennelijk onredelijk ontslag / 116
- 4.3.1.3 Rechterlijke toetsing bij ontbinding / 117
- 4.3.1.4 Tussenconclusie / 119
- 4.3.2 De opzegtermijn en de opzegverboden / 120
- 4.3.3 De gevolgen van het ontslag / 123
- 4.3.3.1 De ontslagvergoeding / 123
- 4.3.3.2 De transitievergoeding / 127
- 4.4 Het meewegen van (investerings in) werkzekerheid bij ontslag / 130
- 4.5 Flexibele arbeidsrelaties en baan- en werkzekerheid / 136
- 4.5.1 Arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd / 137
- 4.5.2 Uitzendarbeid / 140

4.5.3 Meer zekerheid bij flexibele contracten? / 141

4.6 Conclusies / 142

HOOFDSTUK 5 De juridische ruimte voor cao-onderhandelingen over baan- en werkzekerheid / 145

5.1 Inleiding / 145

5.2 Wet CAO en Wet AVV: cao als contract en cao als wet / 146

5.3 De (collectieve) contractsvrijheid / 150

5.3.1 Algemeen belang als beperking van de contractsvrijheid / 151

5.3.2 Ongelijkheidscompensatie als beperking van de contractsvrijheid / 153

5.4 Onderhandelingsmacht en het recht op staken / 156

5.5 Collectieve contractsvrijheid en gelijke behandeling / 159

5.6 Cao's en EU-recht / 162

5.6.1 Vrij verkeer en collectieve acties / 163

5.6.2 Mededingingsrecht en cao's / 165

5.6.3 Europese Richtlijnen / 168

5.6.3.1 Collectief ontslag / 168

5.6.3.2 Overgang van onderneming / 170

5.6.3.3 De Uitzendrichtlijn / 173

5.7 Het Nederlandse arbeidsrecht als grens van de collectieve contractsvrijheid / 177

5.7.1 Inzetbaarheid en transitie in cao's / 178

5.7.2 Het ontslagrecht en cao's / 179

5.7.2.1 De ketenregeling / 180

5.7.2.2 De opzegtermijnen / 181

5.7.2.3 Overige aanpassingen van het ontslagrecht bij cao / 182

5.7.2.4 Toekomstig driekwartdwingend ontslagrecht / 183

5.7.3 Werkgelegenheid in cao's / 184

5.7.4 Wervingsbeleid in cao's / 186

5.7.5 Arbeidsorganisatiebeleid in cao's / 188

5.8 Conclusies / 190

HOOFDSTUK 6 Werkzekerheid in de praktijk: empirisch onderzoek naar cao-afspraken op het gebied van baan- en werkzekerheid / 195

6.1 Inleiding / 195

6.2 Welke cao's zijn onderzocht? / 196

6.3 Hoe zijn de cao's onderzocht? / 198

6.4 Werkgelegenheidsbeleid / 199

6.4.1 Inzetbaarheid / 199

6.4.1.1 Samenhangend pakket maatregelen / 199

6.4.1.2 Scholing / 202

6.4.2 Algemeen werkgelegenheidsbeleid / 212

6.4.2.1 Werkgelegenheidsgaranties / 216

6.4.3 Limitering van uitbesteding van werk aan derden / 221

6.5	Arbeidsorganisatiebeleid / 222
6.5.1	Leeftijdsbewust personeelsbeleid / 222
6.5.2	Interne mobiliteit / 225
6.5.3	Wijziging van arbeidsvoorwaarden bij overgang van onderneming / 226
6.5.4	Overwerk / 228
6.6	Aanstellings- en wervingsbeleid / 231
6.6.1	Interne werving boven externe werving / 231
6.6.2	Voorkeursbeleid in externe werving / 233
6.6.3	Flexibele arbeidsrelaties / 236
6.6.3.1	Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd / 237
6.6.3.2	Uitzendkrachten / 240
6.6.4	Baanzekerheid voor de insiders en werk voor de outsiders? / 244
6.6.5	Concurrentie en nevenarbeid / 246
6.7	Ontslagbeleid / 247
6.7.1	Opzegtermijnen / 247
6.7.2	Van-werk-naar-werk regelingen / 248
6.7.3	Arbeidspools en mobiliteitscentra / 252
6.8	Conclusies / 253

HOOFDSTUK 7 Juridisch bereik en werking van collectieve werkzekerheidsafspraken / 257

7.1	Inleiding / 257
7.2	De rechtsgevolgen van de cao / 258
7.3	Gebondenheid aan een sociaal plan / 262
7.4	Gedwongen transities / 263
7.5	Verslechtering van arbeidsvoorwaarden in ruil voor werkgelegenheids- garanties / 270
7.6	Ex-werknemers en de cao / 276
7.7	Tussenconclusie: de cao op basis van vrijwilligheid / 279
7.8	Naleving van werkgelegenheidsgaranties / 281
7.8.1	Uitleg en soort bepaling / 283
7.8.2	Sanctie bij niet-naleving / 284
7.8.3	Gebruik van de term garantie / 289
7.8.4	'Bijzondere omstandigheden' / 290
7.8.5	Onvoorziene omstandigheden / 291
7.9	Conclusies / 295

HOOFDSTUK 8 Conclusies / 297

8.1	Inleiding / 297
8.2	Doelstelling van het onderzoek en de onderzoeksvragen / 297
8.3	Recapitulatie van de belangrijkste bevindingen / 300
8.3.1	Werkzekerheid als beleidsstrategie en de rol van het arbeidsrecht / 300
8.3.2	De wenselijkheid van werkzekerheid / 301

- 8.3.3 In hoeverre is het arbeidsrecht gericht op baan- dan wel
werkzekerheid? / 303
- 8.3.4 De mogelijkheid van de cao als juridisch instrument om baan- dan wel
werkzekerheid te regelen / 306
- 8.3.5 Werkzekerheid in cao's / 307
- 8.3.6 Juridisch bereik en werking van werkzekerheidsafspraken / 309
- 8.4 Beantwoording van de centrale onderzoeksvraag / 310
- 8.5 Slotbeschouwing / 315

Overzicht van de onderzochte cao's / 317

Summary / 325

Literatuurlijst / 339

Jurisprudentielijst / 361